

Inflacja w Polsce i jej wpływ na gospodarstwa domowe w latach 2021 – 2022

1. Wprowadzenie

Inflacja jest jednym z najważniejszych problemów dotyczących współczesnej gospodarki. Dotyczy ona wszystkich sfer kraju – społecznej, gospodarczej i politycznej. Skutki odczuwają zarówno instytucje finansowe, przedsiębiorstwa oraz gospodarstwa domowe.

Celem artykułu jest analiza i ocena wpływu inflacji na gospodarstwa domowe. W artykule omówiono podstawowe zagadnienia dotyczące inflacji: rodzaje, przyczyny i skutki. Przeprowadzono również analizę statystyczną w oparciu o dane opublikowane przez Główny Urząd Statystyczny. Analizie poddany został okres od stycznia 2021 roku do września 2022 roku. Wskazano przyczyny narastającej inflacji w Polsce. Omówione zostały czynniki wpływające na przyspieszenie tempa wzrostu inflacji. Istotnym elementem analizy jest omówienie odczuwalnych przez konsumentów skutków i zagrożeń związanych z rosnącą inflacją w Polsce. Przeprowadzono analizę wzrostu podstawowych wydatków przeciętnego konsumenta. Przedstawione zostały skutki działań Narodowego Banku Polskiego i Rządu w ramach walki z inflacją.

2. Inflacja – ujęcie teoretyczne

Najbardziej ogólna i najczęściej spotykana w literaturze definicja inflacji podkreśla, iż należy przez nią rozumieć proces wzrostu ogólnego, przeciętnego poziomu cen¹. Należy zwrócić uwagę, iż w przedstawionej definicji inflacja jest procesem, utrzymującym się, względnie stałym wzrostem cen, nie zaś jednorazowym skokowym ich ruchem w górę, wywołanym na przykład zmianą systemu podatkowego. Wyróżnia się trojaki powody inflacji:

1. zwiększenie ilości pieniądza w obiegu poprzez wzrost emisji, któremu nie towarzyszy proporcjonalny wzrost produkcji towarów i usług,
2. zmniejszenie ilości towarów i usług na rynku w wyniku zmniejszenia produkcji, importu itp.,

¹Kwiatkowski E., *Inflacja*, [w:] Milewski R. (red.), *Podstawy ekonomii*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000, s. 557.

3. zwiększenie się szybkości obiegu pieniądza, co oznacza zmniejszenie się rezerw pieniężnych trzymanyh przez ludność, następujące zwykle na skutek przewidywanego zmniejszenia produkcji lub podwyżki cen².

Stopa inflacji to roczne tempo wzrostu cen wyrażone w procentach. Najczęściej stosowanym miernikiem jest stopa wzrostu cen detalicznych. Oficjalna statystyka podaje wskaźnik cen detalicznych w przedziałach miesięcznych oraz stopę inflacji, którą wyraża procentowa zmiana tego wskaźnika w stosunku do analogicznego miesiąca w roku poprzednim. Inflację liczy się także dla innych grup towarów i usług, np. stopę wzrostu cen towarów konsumpcyjnych, żywności, mieszkań itp., jak również stopę wzrostu cen bez uwzględnienia obciążeń podatkowych. Zawsze przy obliczaniu inflacji brany jest pod uwagę roczny procentowy wzrost cen³.

Podział inflacji ze względu na tempo wzrostu:

1. Inflacja pełzająca – oznacza niewielki wzrost cen w gospodarce, nieprzekraczający 5% w skali roku. Jest to powszechne zjawisko wśród gospodarek światowych. Odczyt inflacji nieprzekraczający 5% nie wiąże się z poważnymi negatywnymi skutkami dla gospodarki.
2. Inflacja krocząca – występuje, gdy wzrost cen znajduje się między 5%, a 10% w skali roku. Jest to zjawisko wpływające negatywnie na gospodarkę. Ceny towarów i usług rosną zauważalnie, a inflacja staje się odczuwalna przez przeciętnego konsumenta. Inflacja krocząca w dłuższej perspektywie wpływa negatywnie na stabilność gospodarki.
3. Inflacja galopująca – mamy z nią do czynienia, gdy wzrost cen przekracza 10% i sięga nawet do 100% skali roku. Niesie ze sobą poważne konsekwencje powodując destabilizację gospodarki. Ceny rosną bardzo dynamicznie w krótkim czasie. Często inflacji galopującej towarzyszy spadek zaufania do waluty, a w konsekwencji spadek jej wartości, wycofywanie się inwestorów z kraju i niechęć do lokowania środków w bankach.
4. Hiperinflacja – występuje w przypadku wzrostu cen o 50% w ciągu miesiąca lub gdy stopa roczna stopa inflacji przekracza 100%. Inflacja na takim poziomie wiąże się z nieuniknionym załamaniem gospodarki i dynamicznym spadkiem wartości waluty krajowej. Wiąże się z tym duża ilość ogłaszanych bankructw przez przedsiębiorców, wycofanie się wpływów przedsiębiorstw zagranicznych, utrata oszczędności obywateli.

Analizując przyczyny inflacji, wskazuje się na: inflację popytową, kosztową i strukturalną.

²*Mała Encyklopedia Ekonomiczna*, PWE, Warszawa 1962, s. 225-226.

³Słoman J., *Podstawy ekonomii*, Warszawa 2001, s. 318-319.

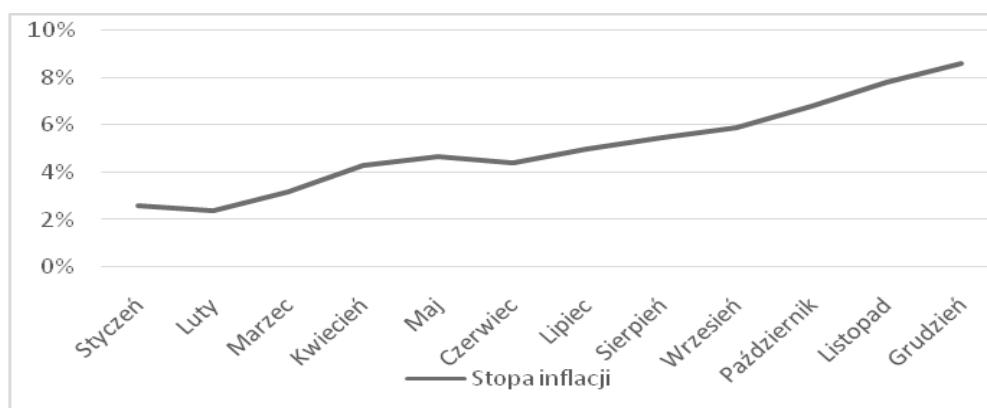
Inflacja popytowa to wzrost cen spowodowany ciągłym wzrostem ogólnego poziomu popytu. Na wielkość wzrostu cen wpływa stosunek potencjalnej produkcji do faktycznej. Im mniejsze są rezerwy niewykorzystanych zdolności produkcyjnych przedsiębiorstw, tym więcej przedsiębiorstw będzie odpowiadać na wzrostu popytu podwyżką cen.

Inflacja kosztowa występuje, gdy koszty produkcji rosną i są niezależne od popytu. W takiej sytuacji przedsiębiorstwa zwiększają cenę produktów, przenosząc częściowo wzrost kosztów produkcji na konsumentów, a także zmniejszając produkcję.

Inflacja strukturalna wynika ze zmian w strukturze popytu i podaży. Pod wpływem zmian w strukturze popytu i podaży niektóre gałęzie gospodarki odczuwają wzrost popytu na towary lub usługi, inne jednak odnotowują spadek popytu. Jeżeli ceny i płace w gałęzi zmniejszającej produkcję zostają nieelastyczne w kierunku obniżki, a ceny i płace w gałęziach zwiększających produkcję rosną, to ogólny poziom płac i cen w gospodarce wzrośnie. Zjawisko wzrasta, gdy podaż jest mało elastyczna i wolno dostosowuje się do zmian⁴.

3. Inflacja w Polsce – ujęcie statystyczne

Stabilny poziom cen jest korzystny dla gospodarstw domowych, przedsiębiorstw i rządu, gdyż umożliwia utrzymanie osiągniętego poziomu życia oraz podejmowanie skutecznych długofalowych decyzji. W Polsce utrzymanie inflacji na stabilnym poziomie niezagrażającym rozwojowi gospodarki jest zadaniem Rady Polityki Pieniężnej, organu Narodowego Banku Polskiego.

Wykres 1. Kształtowanie się inflacji w Polsce w roku 2021

Źródło: <https://stat.gov.pl/wykres/1.html> [data dostępu 30.11.2022r.].

⁴ Ibidem., s. 321-323.

Na powyższym wykresie przedstawiono proces kształtowania się inflacji w 2021 roku w Polsce. Na początku tego roku inflacja znajdowała się w przewidywanym przez Narodowy Bank Polski celu inflacyjnym wynoszącym 2,5% z symetrycznym przedziałem odchyłeń ± 1 punkt procentowy. Na początku drugiego kwartału 2021 roku inflacja zaczęła przekraczać cel inflacyjny NBP, wynosząc 4,3%. Przyczyną wzrostu był przede wszystkim początek kryzysu energetycznego na świecie. To właśnie na początku 2021 roku w Chinach pojawił się problem z węglem. Partia rządząca w Chinach w marcu 2021 roku zapoczątkowała politykę antykorupcyjną w północnych prowincjach. W jej efekcie wydobywanie węgla spadło o 30 milionów ton, a także spadł import węgla z Mongolii o 12 milionów ton. Jednocześnie zaczął kończyć się węgiel w elektrowniach, których zapas był minimalny już na zimę 2020 roku⁵. W związku z obostrzeniami w pierwszym kwartale i na początku drugiego znacznie wzrosło wykorzystanie energii elektrycznej, jak i surowców energetycznych przez gospodarstwa domowe. Ceny gazu ziemnego, ropy naftowej i prądu elektrycznego dynamicznie zaczęły rosnąć z powodu nieprzygotowania na drastyczny wzrost popytu. Za wzrost inflacji w drugim kwartale odpowiada także ożywienie gospodarcze, a w jego wyniku wzrost konsumpcji. Zniesienie części obostrzeń oraz zbliżający się okres wakacyjny sprzyjały zwiększeniu konsumpcji. Na to ożywienie przede wszystkim nie był gotowy rynek energetyczny. Nastąpił wzrost inflacji popytowej, ponieważ konsumenci zaczęli częściej wykorzystywać samochody do transportu w związku ze zniesieniem części ograniczeń. Producenci paliw byli zmuszeni zwiększyć wykorzystanie zdolności produkcyjnych i jednocześnie podnosili ceny w celu dostosowania popytu do podaży. W tym czasie ceny transportu drastycznie wzrosły, a na stacjach benzynowych ceny paliwa, gazu czy oleju napędowego osiągnęły rekordowe wysokości. Powodem wzrostu cen na rynku energetycznym były nie tylko niewystarczająca produkcja, zbyt niskie zapasy surowców, ale także niedostateczne inwestycje na tym rynku. Na rynku światowym brakowało surowców energetycznych. Rosnące ceny energii i paliw przenosiły się na ogólnie rosnące ceny dóbr i usług w związku ze wzrostem kosztów transportu, produkcji i zatrudnienia.

Odpowiedzialność ponosi tu też Narodowy Bank Polski w związku z prowadzoną polityką stóp procentowych. W roku 2020 w marcu, kwietniu i maju miała miejsce seria obniżek stopy referencyjnej. Narodowy Bank Polski obniżył stopę referencyjną z 1,5% ustanowionego w roku 2015, na 0,1% w maju 2020 roku⁶. Takie działanie zwiększyło popyt na kredyty. W ten sposób zwiększyły się możliwości nabywcze konsumentów. Wzrósł popyt

⁵ <https://wysokienapiecie.pl/42076-skad-sie-wzial-nagly-kryzys-energetyczny/> [data dostępu 25.11.2022].

⁶ https://www.nbp.pl/home.aspx?f=/dzienne/stopy_archiwum.htm [data dostępu 25.11.2022]

między innymi na rynku mieszkaniowym i motoryzacyjnym. Analogicznie większe możliwości nabywcze wpłynęły na kolejny wzrost cen na rynkach. Na koniec drugiego kwartału (w czerwcu) inflacja chwilowo zmalała, jednakże był to jednorazowy odczyt. W trzecim kwartale inflacja zaczęła regularnie rosnąć. Wpływ na to miało zniesienie obostrzeń na okres wakacyjny⁷. Ograniczone były także możliwości poruszania się poza granice kraju w związku z Covid-19, dzięki czemu większość Polaków wakacje spędziło w Polsce. Wiązało się to ze zwiększeniem popytu na usługi turystyczne i zwiększenie eksploatacji pojazdów. Na początku trzeciego kwartału wzrost inflacji przyspieszył. Było to związane z kolejnymi problemami na rynku energetycznym. Na początku października nastąpił skok cen surowców energetycznych takich jak ropa naftowa i węgiel kamienny. Skutkiem była chęć zapełnienia magazynów surowcowych przez państwa w celu zabezpieczenia energetycznego na nadchodzącą zimę. Cena tony węgla kamiennego na rynku międzynarodowym wzrosła o około 35% w ciągu miesiąca⁸. Jednocześnie cena ropy naftowej wzrosła w ciągu miesiąca o niecałe 20%⁹. Efektem tego była podwyżka ceny paliw w listopadzie, wówczas ceny były rekordowe na rok 2021. Cena paliwa Euro Super 95 przekroczyła 6 zł/litr. W październiku nastąpiła długo wyczekiwana reakcja Narodowego Banku Polskiego na kształtowanie się inflacji. Prezes NBP ogłosił serię podwyżek stóp procentowych. W październiku podniesiono stopę referencyjną z 0,1% na 0,5%. W listopadzie i grudniu Narodowy Bank Polski dalej podnosił stopy procentowe, a rok 2021 zakończył się stopą referencyjną wynoszącą 1,75%¹⁰. Niestety reakcja okazała się być podjęta zbyt późno, przez co efekty nie spełniły oczekiwań. Rok 2021 skończył się z inflacją na poziomie 8,6%¹¹.

Rok 2022 zaczął się bardzo optymistycznie. W styczniu inflacja wzrosła nieznacznie, ale już w lutym odnotowaliśmy inflację niższą niż w grudniu ubiegłego roku.

Od 1 stycznia 2022 roku Rząd Rzeczypospolitej Polski wprowadził w ramach przeciwdziałania inflacji projekt „Tarcza Antyinflacyjna”. W ramach projektu zostały obniżone stawki podatku VAT między innymi na żywność na 0% podatku, na gaz ziemny również na 0%, natomiast na paliwa Rząd RP zmniejszył stawkę podatku VAT z 23% na 8%¹². 24 lutego rozpoczęła się inwazja Rosji na Ukrainę. Jak okazało się w perspektywie dłuższego czasu był

⁷<https://www.gov.pl/web/koronawirus/lagodzenie-obostrzen-na-wakacje> [data dostępu 25.11.2022]

⁸<https://tradingeconomics.com/commodity/coal> [data dostępu 25.11.2022]

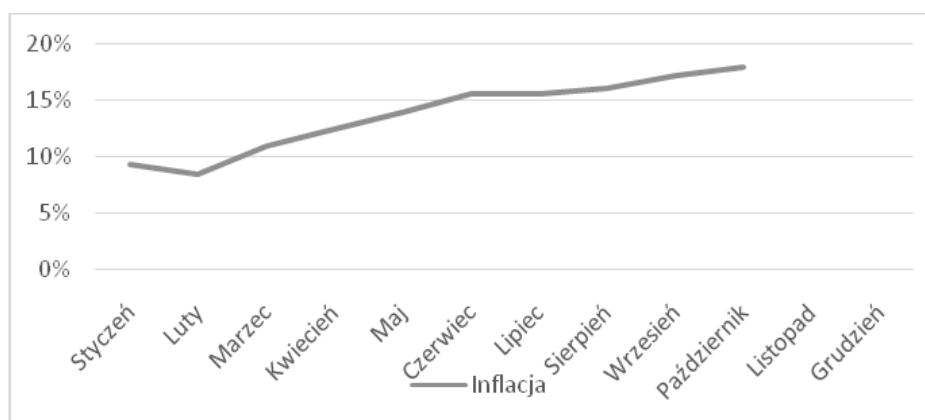
⁹<https://www.bankier.pl/inwestowanie/profile/quote.html?symbol=ROPA> [data dostępu 25.11.2022]

¹⁰https://www.nbp.pl/home.aspx?f=/dzienne/stopy_archiwum.htm [data dostępu 25.11.2022]

¹¹<https://stat.gov.pl/wykres/1.html> (dostęp: 25.11.2022) oraz <https://www.umcs.pl/pl/komentarze-eksperckie,22097,przyczyny-wysokiej-inflacji-w-polsce-w-2021-roku,110567.htm> [data dostępu 25.11.2022]

¹² <https://www.gov.pl/web/chronimyrodziny/rzadowa-tarcza-antyinflacyjna>, [data dostępu 26.11.2022]

to początek pogłębienia się przede wszystkim kryzysu energetycznego w państwach Unii Europejskiej. Sam fakt inwazji wywołał duże zmiany na rynku walutowym. Złoty odnotował znaczne spadki względem innych walut, takich jak euro czy dolar amerykański. Był to największy spadek od wielu lat. Jedna złotówka była warta tyle, co 0,2 euro czy 0,22 dolara. Zmienił się typ inflacji, ponieważ do tej pory mieliśmy do czynienia z inflacją popytową. W pierwszym kwartale 2022 roku Dynamiczny Indeks Konsumpcji wykazał spadek konsumpcji. Za powód negatywnych nastrojów konsumentów podaje się przede wszystkim wysoką i wciąż rosnącą inflację¹³.

Wykres 2. Kształtowanie się inflacji w roku 2022

Źródło: <https://stat.gov.pl/wykres/1.html>, [data dostępu 25.11.2022]

Narodowy Bank Polski podjął decyzję o kontynuacji polityki stóp procentowych podnosząc je regularnie. Osłabienie waluty, wyższe ceny, niższy popyt na kredyty osłabił zdolności nabywcze konsumentów. Wojna na Ukrainie spowodowała niepokój wśród obywateli Polski, przez co decydowali się oni na zakupy pod wpływem emocji. Najlepszym przykładem jest nagły wzrost sprzedaży na rynku paliwowym. W pierwszych dwóch tygodniach wojny według danych podanych przez Fundację Polska Bezgotówkowa sprzedaż paliw na stacjach wzrosła o ponad 100%. Skutkiem tego był nagły wzrost cen paliw, benzyna bezołowiowa kosztowała niecałe 8 zł/l¹⁴.

Polacy w obawie przed dotarciem wojny do Polski zaczęli także wykupować żywność długoterminową i produkty higieny osobistej. Konsumentów zaniepokojeni brakami zaczęli gromadzić nadliczbowe zapasy. Przedsiębiorcy, nie mogąc dostarczyć odpowiedniej ilości towarów musieli podwyższać ceny w celu zrównoważenia popytu.

¹³ <https://polskabezgotowkowa.pl/dynamiczny-indeks-konsumpcji-w-i-kwartale-2022-r>, [data dostępu 26.11.2022]

¹⁴ <https://www.bankier.pl/gospodarka/wskazniki-makroekonomiczne/eu-95-pol>, [data dostępu 26.11.2022]

Pierwszy kwartał w wyniku powyższych zdarzeń zakończył się największym przyrostem inflacji od wielu lat. W lutym inflacja wynosiła 8,5%, a w marcu już 11%, co daje przyrost o 2,5 punkty procentowe. Drugi kwartał zaczął się od rekordowego podniesienia stóp procentowych przez Narodowy Bank Polski. W marcu stopa referencyjna wynosiła 3,5 %, gdy w kwietniu stopa wynosiła już 4,5%¹⁵.

Kryzys energetyczny pogłębił się w wyniku działań zbrojnych na Ukrainie, ponieważ świat zaczął sceptycznie podchodzić do utrzymywania stosunków handlowych z Rosją. Ponadto sankcje nałożone na Rosję zamroziły znaczną część ich majątku. Inwestorzy zagraniczni także zaczęli się wycofywać z tego kraju. Rosja w odwecie postanowiła zmniejszyć dostawy gazu i ropy do państw Unii Europejskiej. Wpłynęło to na ponowny dynamiczny wzrost cen ropy, gazu i węgla na rynku. W tym momencie inflacja rosła bez względu na popyt, ponieważ Dynamiczny Indeks Konsumpcji wskazał utrzymanie recesji¹⁶. Ceny rosły przede wszystkim ze względu na znaczne osłabienie waluty krajowej. W związku z tym wzrosły ceny importu towarów oraz zakup materiałów i półproduktów na rynkach zagranicznych. Producenci byli zmuszeni przenieść część kosztów produkcji na konsumentów zwiększając ceny, a także zmniejszając produkcje. Drugi kwartał przyniósł największy wzrost inflacji od wielu lat. Od marca, gdy inflacja była na poziomie 11%, do czerwca inflacja wzrosła do poziomu 15,5%.

Trzeci kwartał spowolnił nieco przyrost inflacji. Dalsze podnoszenie stóp procentowych przez Narodowy Bank Polski negatywnie wpłynęło na możliwości nabywcze konsumentów, a także na rynek banków komercyjnych. Spowolnienie nastąpiło dzięki okresowi wakacyjnemu, w którym to Polacy zwiększyli konsumpcję. Dynamiczny Indeks Konsumpcji także wskazał wzrost względem ostatnich dwóch kwartałów. Na większą konsumpcję miało też wpływ przyjęcie uchodźców z Ukrainy. Do końca września, jak podaje Urząd Do Spraw Cudzoziemców, numer PESEL otrzymało prawie 1,4 miliona obywateli Ukrainy¹⁷. Od Rządu i obywateli Rzeczypospolitej Polskiej otrzymali także pomoc w wielu formach, zarówno pieniężnej, jak i materialnej. Uchodźcy realnie zwiększyli konsumpcję, pozytywnie wpływając na rynek. W tym czasie na rynku walutowym sytuacja stała się niestabilna. Działania Narodowego Banku Polskiego w dalszym ciągu okazywały się być niewystarczające. We wrześniu ponownie zdecydowano o podniesieniu stóp procentowych, a stopa referencyjna

¹⁵ https://www.nbp.pl/home.aspx?f=/dzienne/stopy_archiwum.htm, [data dostępu 26.11.2022]

¹⁶ http://www.indekskonsumpcji.pl/pdf/DIK_%E2%80%93_II_kw_2022.pdf, [data dostępu 26.11.2022]

¹⁷ <https://udsc.prowly.com/212094-bialorusini-na-czele-statystyk-dotyczacych-postepowan-uchodzacych>, [data dostępu 26.11.2022]

wyniosła 6.75%¹⁸. Rynek energetyczny w dalszym ciągu zmagał się z kryzysem w związku z sankcjami nałożonymi na Rosję. Kraje Unii Europejskiej w części zobowiązały się ograniczyć lub całkowicie zaprzestać kupna surowców energetycznych z Rosji. Polska odciała ich dopływ całkowicie, co także wpłynęło na wzrost kosztów energii. Na przełomie trzeciego i czwartego kwartału 2022 roku problem stanowiły niewystarczające zapasy surowców energetycznych. Konsumenci zaczęli w obawie przed zapowiadanymi największymi mrozami w nadchodzącą zimę kupować przede wszystkim węgiel kamienny. Wybuchła panika, podobna do tej z marca, gdy ludzie masowo kupowali paliwa na stacjach benzynowych.

Spowodowało to, że węgiel osiągnął rekordową cenę na rynku międzynarodowym przekraczając 450 \$/t. W Polsce zaś węgiel kamienny potrafił kosztować nawet 4000 zł/t. Wiązało się to z jego deficytem i przymusem sprowadzania go zza granicy, co przełożyło się na wysoką cenę.

4. Podsumowanie

Realne skutki inflacji w pierwszym kwartale 2021 roku konsumenci odczuli dokonując zakupu paliw na stacjach. W związku z kryzysem energetycznym Polacy musieli zacząć wydawać większą część miesięcznego wynagrodzenia na paliwo do pojazdu lub byli zmuszeni zmienić środek transportu. Cena energii elektrycznej minimalnie wzrosła względem ceny w pierwszym kwartale 2020 roku. Od 1 stycznia 2021 roku nastąpiło także podwyższenie minimalnego wynagrodzenia za pracę z 2600 zł na 2800 zł. Przeciętny koszyk zakupowy wzrósł nieznacznie w tym kwartale.

W drugim kwartale 2021 roku inflacja wzrosła nieznacznie. Jednak ceny energii elektrycznej, paliw i gazu ziemnego zaczęły rosnać regularnie. Spowodowało to znaczne spowolnienie konsumpcji. Badanie i raport „Koszyk Zakupowy” wykazało także znaczny wzrost cen koszyka zakupowego w sieciach handlowych. Największy wzrost odnotowała sieć sklepów Lidl, bo różnica wyniosła około 10 zł względem poprzedniego kwartału¹⁹. Ceny zaspokojenia podstawowych potrzeb rosły z każdym miesiącem, jednakże dopiero w trzecim kwartale przyrost konsumpcji zaczął zwalniać. Wynikało to z dalszych wzrostów kosztów życia codziennego. Czwarty kwartał zaczął się od dotarcia prawdziwej fali kryzysu energetycznego do Polski. Cena surowców energetycznych takich jak ropa czy węgiel znacząco wzrosły. Cena węgla wciągu z września na październik wzrosła o niecałe 30%²⁰. Cena ropy sięgnęła 85

¹⁸ https://www.nbp.pl/home.aspx?f=/dzienne/stopy_archiwum.htm, [data dostępu 26.11.2022]

¹⁹ <https://nowoscihandlowe.pl/rekordowa-inflacja-ceny-zywnosci-nie-hamuja>, [data dostępu 26.11.2022]

²⁰ <https://tradingeconomics.com/commodity/coal> [data dostępu 28.11.2022]

dolarów za baryłkę, czego skutkiem było pojawienie się po raz pierwszy ceny 6 zł za litr benzyny na stacjach benzynowych²¹. Energia elektryczna także wzrosła z ceny 276 zł/MWh do ceny 323 zł/MWh nie wliczając podatku VAT²². W dodatku Narodowy Bank Polski podjął działanie w zakresie polityki stóp procentowych podnosząc je z poziomu 0.1% stopy referencyjnej ustanowionej w maju 2020 roku na 1,75 % na koniec roku 2021²³. Wszystkie te zdarzenia ograniczyły możliwości nabywcze gospodarstw domowych. Część konsumentów została zmuszona do rezygnacji z niektórych wygod czy dóbr, w celu zapewnienia stabilności. Rok 2021 dał konsumentom realnie odczuć skutki inflacji. Wiązało się to przede wszystkim kryzysem energetycznym, który bezpośrednio można było odczuć poprzez ceny paliw, energii elektrycznej czy surowców energetycznych. Pośrednio odbiło się to na kosztach transportu i prowadzenia działalności gospodarczej, a w efekcie na większych cenach towarów i usług. Inflacja jednak bardziej miała charakter popytowy niż kosztowy, ponieważ wiązała się także ze znacznym wzrostem konsumpcji względem roku 2020.

Przez pandemię konsumpcja drastycznie spadła, przez co Polacy byli bardziej skłonni do kupowania nadmiernej ilości dóbr i korzystania z usług. Ostatecznie jednak na koniec roku wzrost konsumpcji zaczął zwalniać. Znaczny wzrost kosztów życia spowodował, że przeciętny Polak przestał oszczędzać, a większość zarobionych pieniędzy poświęcał na utrzymanie i bieżące potrzeby²⁴.

Pierwszy kwartał 2022 roku obfitował w działania Rządu i Narodowego Banku Polskiego. Od stycznia 2022 roku w życie wszedł projekt „Tarcza Antyinflacyjna”. W ramach projektu zostały zmniejszone znacząco stawki podatku VAT: energii elektrycznej, gazu ziemnego, paliw, żywności, ciepła, nawozów²⁵. Zostało podwyższone także minimalne wynagrodzenie z 2800 zł na 3010 zł. Narodowy Bank Polski przez trzy miesiące pierwszego kwartału regularnie podnosił stopy procentowe. W marcu referencyjna stopa procentowa wyniosła już 3,5%²⁶. Szereg podjętych działań początkowo przyniósł oczekiwane efekty, czego skutkiem był spadek inflacji w lutym do poziomu 8,5%. Jednak nie udało się zatrzymać dynamicznie rosnących cen podstawowych dóbr. Od nowego roku wzrosło wiele stałych opłat. W zależności od taryfy, miesięczna cena za gaz ziemny wzrosła od 17% do nawet 27%²⁷.

²¹ <https://www.bankier.pl/gospodarka/wskazniki-makroekonomiczne/eu-95-pol>, [data dostępu 28.11.2022]
<https://www.bankier.pl/inwestowanie/profile/quote.html?symbol=ROPA>, [data dostępu 28.11.2022]

²² <https://www.ure.gov.pl/pl/energia-elektryczna/ceny-wskazniki/7851,Srednia-kwartalna-cena-energii-elektrycznej-sprzedanej-na-zasadach-innych-niz-wy.html>, [data dostępu 28.11.2022]

²³ https://www.nbp.pl/home.aspx?f=/dzienne/stopy_archiwum.htm, data dostępu 28.11.2022]

²⁴ <https://finanse.rankomat.pl/poradniki/oszczednosci-polakow-pandemia>, [data dostępu: 28.11.2022]

²⁵ <https://www.gov.pl/web/chronimyrodziny/rzadowa-tarcza-antyinflacyjna>, [data dostępu 28.11.2022]

²⁶ https://www.nbp.pl/home.aspx?f=/dzienne/stopy_archiwum.htm, data dostępu 28.11.2022]

²⁷ <https://www.rachuneo.pl/artykuly/ile-kosztuje-gaz-ziemny>, data dostępu 28.11.2022]

Energia elektryczna podrożała w 1 kwartale 2022 roku względem 4 kwartału 2021 roku o 45%²⁸. Koszt wody także wzrósł znacząco. Państwowe Gospodarstwo Wodne podaje, że w 2021 roku średnia cena za 1m³ wody wahała się między 2,63 zł, a 5,18 zł. W 2022 ta cena oscyluje między 7,18 zł a 12,77zł w zależności od województwa. Na stacjach także można było dostrzec cenę nawet 7 zł za litr benzyny EuroSuper 95. Wszystkie te czynniki wpłynęły na znaczne zmniejszenie możliwości nabywczych konsumentów. Mimo licznych działań Rządu musieli oni coraz większą część zarobionych pieniędzy poświęcać na zaspokojenie najbardziej podstawowych potrzeb. W lutym wybuchła wojna na Ukrainie. Spowodowało to nieracjonalne zachowania obywateli Polski. Pod wpływem emocji i strachem przed możliwością przeniesienia wojny także na terytorium Polski zaczęto wykupywać żywność długoterminową. W konsekwencji na półkach sklepowych zaczęło brakować tych produktów, co napędzało panikę wśród ludzi. Konflikt zbrojny wpłynął także na podwyższenie cen surowców energetycznych z racji silnej pozycji Rosji jako eksportera. Ostatecznie w marcu inflacja po raz pierwszy od dawna wyniosła wynik dwucyfrowy – 11%. W drugim kwartale sytuacja Polaków się tylko pogarszała. Inflacja nieustannie i regularnie rosła, a Narodowy Bank Polski podwyższał stopy procentowe. W szczególnie złej pozycji postawiło to kredytobiorców. Musieli w wielu przypadkach płacić miesięczne raty nawet o 100% większe. Dynamiczny Indeks Konsumpcji potwierdził stan recesji konsumpcyjnej w Polsce.

Sytuacja stała się dramatyczna, gdyż w drugim kwartale znacząco wzrosły koszty życia przeciętnego obywatela. Ceny paliw osiągnęły rekordowy poziom, benzyna Eurosuper 95 sięgała niemal 8 zł za litr, gdy olej napędowy przekroczył ten próg cenowy. Ta sytuacja zmusiła wielu konsumentów do obniżenia standardu życia.

Według badania dotyczącego wakacji aż 41% badanych zadeklarowało, że nie zamierza jechać na wczasy²⁹. Inflacja dotyka także rynku mieszkaniowego. Deweloperzy wykazali, że w drugim kwartale 2022 roku sprzedali zaledwie połowę mieszkań w analogicznym okresie poprzedniego roku³⁰. Polacy także nie mogą pozwolić sobie na przeprowadzkę w bardziej komfortowe do mieszkania warunki, a są zmuszeni akceptować obecny stan rzeczy. To samo tyczy się młodych dorosłych, którzy często muszą odłożyć w

²⁸ <https://www.ure.gov.pl/pl/energia-elektryczna/ceny-wskazniki/7851,Srednia-kwartalna-cena-energii-elektrycznej-sprzedanej-na-zasadach-innych-niz-wy.html>, [data dostępu 28.11.2022]

²⁹ <https://www.livecareer.pl/porady-zawodowe/wakacje-oczekiwania-vs-rzeczywistosc-badanie>, [data dostępu 28.11.2022]

³⁰ <https://strefainwestorow.pl/artykuly/nieruchomosci/20220923/rynek-nieruchomosci-analiza-pko-bp>, [data dostępu 28.11.2022]

czasie plany o własnym mieszkaniu. W dramatycznej sytuacji znalazła się też część studentów, ponieważ nie wszystkich było stać na opłacanie podwyższonej stawki czynszu.

Trzeci kwartał przyniósł początek kryzysu węglowego w Polsce. Gospodarstwa domowe chcąc zabezpieczyć zapotrzebowanie na ciepło w okresie zimowym, muszą wydać w zależności od rodzaju domu od 6000 zł do nawet 9000 zł. Zakupienie węgla stało się problemem dla wielu gospodarstw, ponieważ rynek zmagął się z jego deficytem, czego skutkiem było podnoszenie cen. Stopa referencyjna w trzecim kwartale sięgnęła 6,75%, stawiając kredytobiorców pod ścianą. Badanie i Raport Koszyk Zakupowy wykazał, że różnica między średnim koszykiem zakupowym w 2022 roku względem 2021 roku wyniosła ponad 30 zł. Inflacja sprawiła, że część Polaków musiała zrezygnować lub ograniczyć zakup niektórych kosmetyków czy odzieży. Popularność zyskała także komunikacja miejska, na którą musiała zdecydować się część obywateli ze względu na wysokie koszty jazdy i eksploatacji samochodów.

5. Bibliografia

1. Milewski R. (red.), *Podstawy ekonomii*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000.
2. *Mała Encyklopedia Ekonomiczna*, PWE, Warszawa 1962.
3. Słoman J., *Podstawy ekonomii*, Warszawa 2001.

Źródła internetowe

1. <https://assay.pl/blog/inflacja-pelzajaca-krocza-galopujaca>, [data dostępu 28.11.2022]
2. <https://gazeta.sgh.waw.pl/po-prostu-ekonomia/co-jest-inflacja-inflacja-krocza-i-hiperinflacja>, [data dostępu 28.11.2022]
3. <https://wysokienapiecie.pl/42076-skad-sie-wzial-nagly-kryzys-energetyczny/>
https://www.nbp.pl/home.aspx?f=/dzienne/stopy_archiwum.htm, [data dostępu 28.11.2022]
4. <https://www.gov.pl/web/koronawirus/lagodzenie-obostrzen-na-wakacje>, [data dostępu 28.11.2022]
5. <https://tradingeconomics.com/commodity/coal>, [data dostępu 28.11.2022]
6. <https://www.bankier.pl/inwestowanie/profile/quote.html?symbol=ROPA>, [data dostępu 28.11.2022]
7. <https://stat.gov.pl/wykres/1.html>, [data dostępu 28.11.2022]
8. <https://www.umcs.pl/pl/komentarze-eksperckie,22097,przyczyny-wysokiej-inflacji-w-polsce-w-2021-roku,110567.chtm>, [data dostępu 28.11.2022]

9. <https://www.gov.pl/web/chronimyrodziny/rzadowa-tarcza-antyinflacyjna>, [data dostępu 28.11.2022]
10. <https://polskabezgotowkowa.pl/dynamiczny-indeks-konsumpcji-w-i-kwartale-2022-r>, [data dostępu 28.11.2022]
11. <https://www.bankier.pl/gospodarka/wskazniki-makroekonomiczne/eu-95-pol>, [data dostępu 28.11.2022]
12. http://www.indekskonsumpcji.pl/pdf/DIK_%E2%80%93_II_kw_2022.pdf, [data dostępu 28.11.2022]
13. <https://udsc.prowly.com/212094-bialorusini-na-czele-statystyk-dotyczacych-postepowan-uchodzczych>, [data dostępu 28.11.2022]
14. <https://nowoscihandlowe.pl/rekordowa-inflacja-ceny-zywnosci-nie-hamuja>, [data dostępu 28.11.2022]
15. <https://finanse.rankomat.pl/poradniki/oszczednosci-polakow-pandemia>, [data dostępu 28.11.2022]
16. <https://www.rachuneo.pl/artykuly/ile-kosztuje-gaz-ziemny>, [data dostępu 28.11.2022]
17. <https://www.ure.gov.pl/pl/energia-elektryczna/ceny-wskazniki/7851,Srednia-kwartalna-cena-energii-elektrycznej-sprzedanej-na-zasadach-innych-niz-wy.html>, [data dostępu 28.11.2022]
18. <https://www.livecareer.pl/porady-zawodowe/wakacje-oczekiwania-vs-rzeczywistosc-badanie>, [data dostępu 28.11.2022]
19. <https://strefainwestorow.pl/artykuly/nieruchomosci/20220923/rynek-nieruchomosci-analiza-pko-bp>, [data dostępu 28.11.2022]